

VAN BOTERBERG TOT SUPERHEFFING

1959

Jaar	Melkveehouders / koeien	Melkkoeien x 1000	Melk/vet /eiwit gem. / koe	Melkgeld cent/kg.	Melk Mln. kg	Kaas ¹⁾ mln. kg.	Boter ¹⁾ mln. kg.	Boterberg mln. kg.	M-Melkp. mln. kg
1939		1.566	3.520 / 3,24	6,20	5.512	121 / 69 / 52	108 / 50 / 56		
1950	214.000	1.518	3.797 / 3,80	20,90	5.771	130 / 47 / 70	93 / 26 / 65		
1958		1.525	4.110 / 3,81 / 3,32	32,69	6.234	187 / 83 / 98	91 / 57 / 44		
1959		1.565	4.075 / 3,85 / 3,34	33,11	6.399	205 / 83 / 106	80 / 47 / 40		
1960	116.332	1.628	4.205 / 3,88 / 3,35	29,43	6.721	203 / 86 / 109	99 / 54 / 39		

1)productie / consumptie / export mln. kg.

1959			
1959-01-14	LC	PZ. v Dam: ‘Rijzende melkstroom bij dalend drinkmelkgebruik’	
1959-01-23	NvGO	Commentaar op positieve nieuwjaarstoespraak v. Dam	
1959-02-12	ZZNB	<u>Financiële afwikkeling</u> melkprijsgarantie 1957 / 1958	
1959-02-25	ZD	Boterverbruik vorig jaar met 35 procent gestegen	
1959-03-06	PZC	Dreiging van de overschotten. Nieuwe landbouwminister niet te benijden!	
1959-03-12	ZZNB	<u>Voorschotuitkering</u> melkprijsgarantie 1958 / 1959	
1959-05-21	ZD	Ir. J. R. Ritzema van Ikema: Zuivelmarkt toont 'gunstig beeld	
1959-07-01	LC	Botermarkt raakt overstuurd door incidentele gebeurtenissen	
1959-07-15	LC	PZ gegevens 1e dl. ‘59: Kaasexport boven 100.000 ton in 12 mnd. TABEL-05	
1959-08-11	ZD	Koelhuisboter zonder opdruk wekt verwarring bij kopers	
1959-09-17	PZC	Minister Marijnen: ‘lagere ramingen melkprijsgarantie voor komend jaar’	
1959-09-23	PZC	Commentaar: ‘Minister Marijnen buigt beleid om op belangrijk punt’	
1959-10-29	ZZNB	Melkprijs voor 1960 , Garantieprijs gem. 28,90 ct. bij 3,7 % vet – 5,0 Mld. kg.	
1959-10-21	LC	PZ. adviseert: Direct vrije handel voor de melk en zuivel in EEG	
1959-10-23	NvGO	Commentaar: Grilligheid zuivelmarkt, toch ruimere hoeveelheid	
1959-11-20	PZC	<i>Landbouwschap</i> ontevreden over melkprijsgarantie	
1959-11-25	PZC	Tweede Kamer uitte kritiek op omschrijving van garantiebeleid	
1959-11-26	PZC	Minister Marijnen verdedigde in Kamer gewijzigd garantiebeleid	
1959-12-04	PZC	PZ. Beraad over uitkering uit zuivelfonds	
1959-12-05	LC	Dr. <u>A. vondeling</u> : ‘De zuivel-situatie i/h gemeenschappelijk landbouwbeleid’	
1959-12-18	LC	<u>Mansholt</u> -1: ‘EEG. korter overgangperiode beslist noodzakelijk’	
1959-12-18	ZD	<u>Mansholt</u> -2: ‘Europees landbouwbeleid drijft Nederlandse prijzen niet op’	

1959

Leeuwarder Courant, 1959-01-14

PZ.: Rijzende melkstroom bij dalend drinkmelkgebruik

Zuivel vond tenslotte bij hogere prijzen een steeds ruimere afzet ¹

(Van onze Haagse correspondent)

De melkproduktie in Nederland steeg in 1958 tot 6.240.000 ton, een nieuw produktierecord, dat gepaard ging met een stijging van het gemiddelde vetgehalte van 3.724 tot 3.79 pct. De grotere melkproduktie is terug te vinden bij de produktie van de onderscheidene produkten, aldus deelde Ir. B. van Dam, voor; van het *Produktschap voor Zuivel* mee in zijn nieuwjaarsrede in de bestuursvergadering van vanmorgen.

In de eerste plaats in de boter, waarvan de produktie in 1958 steeg tot 91.500 ton tegen 76.000 ton in 1957. In de loop van het jaar ontstond een niet onbelangrijk grotere vraag naar boter. Er was een complex van afzetmogelijkheden, waardoor het zelfs noodzakelijk was de afgifte van koelhuisboter voor export, te staken, teneinde te voorkomen, dat er niet voldoende van deze boter zou overblijven voor de binnenlandse markt. Voor de aanvang van het nieuwe productie seizoen (in april), zal de thans nog aanwezige voorraad koelbuisboter wel geheel zijn geruimd, aldus de voorzitter. De verse-boterprijs maakte zich begin oktober los van de inleveringsprijs, een beweging, die met een verschil van 90 cent haar hoogtepunt bereikte. In december vond een correctie plaats met 30 cent zodat de prijs aan het eind van het jaar 60 cent boven de inleveringsprijs lag.

Meer kaas en condens

De produktie van kaas voor de export nam in 1958 toe met 11.000 ton. Het binnenlandse verbruik van kaas steeg van 72.000 tot 84.000 ton. De export werd tot 96.000 ton uitgebreid. Wat het prijsverloop betreft lagen in dec. de prijzen voor jonge Goudse fabriekskaas en Friese Edammers gemiddeld op resp. f 2.20 en f 2.09, dat is circa 30 cent per kg boven het prijspeil van eind 1957 en zeer aanmerkelijk boven de verlaagde inleveringsprijs.

De uitvoer van condens in 1958 is vrijwel gelijk geweest aan die in het voorafgaande jaar, waarbij - op een totale export van bijna 225.000 ton - in weerwil van het feit, dat de uitvoer van condens naar de Filipijnen met circa 15.000 ton is teruggelopen, ruim 100.000 ton afzet heeft gevonden in Oost- en Zuidoost-Aziatische gebieden. Ten aanzien van de afzet van niet-mager melkpoeder is het opmerkelijk, aldus ir. Van Dam, dat tegenover een achteruitgang van onze leveringen aan enige traditionele markten, zoals België en West-Duitsland, de afzet in kleinverpakking naar tropische en sub-tropische gebieden is toegenomen.

Minder drinkmelk

Wat de consumptiemelk betreft moest ir. Van Dam een wat somber geluid laten horen. Bedroeg in 1957 het hoofdelijk verbruik van consumptiemelk inclusief consumptiemelkprodukten en room 197.8 kg, in 1958 daalde dit cijfer tot 190 kg. Uiteraard speelt in deze vergelijking nog de invloed van de op 1 juli 1957 ingevoerde prijsverhoging een grote rol. Bovendien wordt een deel van de verbruiksdaling gecompenseerd door de gestegen binnenlandse con-

¹ In het NvhN begon het verslag over deze eerste PZ. vergadering met:dat de „voorzitter ir. B. van Dam, met de grootste reserve zich gewaagd aan een prognose voor het komende jaar. Hij sprak daarbij over de Euromarkt en zei, dat ons land bereid is in dit verband loyaal en royaal zijn verplichtingen na te komen, o.a. door contingenten vast te stellen voor de invoer van verse melk, room, boter en gecondenseerde melk zonder suiker”.

sumptie van gecondenseerde melk, waartoe ook de zgn. koffiemelk behoort van 4,5 tot 5,4 kg per hoofd van de bevolking. Omgerekend naar gewone melk bedraagt deze compensatie echter niet meer dan 2 kg. Het feit is er dus, aldus ir. Van Dam, dat het verbruik van consumptiemelk met 6 kg per hoofd is gedaald.

Na de verlaging van de inleveringsprijzen in april 1958 hebben de kaasprijzen tot half augustus op een niveau gelegen, dat resulteerde in een netto-melkprijs van circa f 14 per 100 kg melk met, 3.7 procent vet - nadien herstelden de prijzen zich zodat in het tijdvak van 9 november tot en met 3 januari uit de kaasprijzen een melkprijs resulteerde van circa f 24,50 tegen f 20,75 het jaar tevoren. Ten aanzien van de andere produkten als melkpoeder en condens ligt de situatie vergeleken bij het vorige jaar minder gunstig. Bij een vergelijking van de gemiddelde netto-opbrengst van alle melk in het tijdvak van 9 november 1958 tot en met 3 januari 1959 en het overeenkomstige tijdvak een jaar daarvoor, blijkt, dat de opbrengst thans een gulden per 100 kg melk hoger heeft gelegen.

Voor de opbrengstcijfers van alle melk over het gehele jaar zijn de bij export voor onze produkten te maken prijzen in hoge mate bepalend. Als men uitgaat van de veronderstelling, dat het binnenlandse prijsniveau over het geheel weinig zal veranderen, kan het, zo betoogde de voorzitter, in cijfers aldus uitdrukken, dat een verhoging van de melkopbrengst met een cent per kg slechts verkregen kan worden, indien ons zuivelexportpakket ongeveer vijftig miljoen gulden meer opbrengt.

Nieuwsblad (voor Gorinchem), 1959-01-23

Commentaar: 'Zuivel'

(Uit, Elseviers Weekblad)

Hoe ingrijpend de zuivelsituatie in betrekkelijk korte tijd is gewijzigd, blijkt uit het feit dat de nieuwjaarsrede van de voorzitter van het *Produktschap voor Zuivel* ditmaal „minder somber” kon zijn. Daarvoor schijnt inderdaad reden. „De laatste maanden zijn de opbrengsten van onze produkten sterk gestegen” en van de verheugende kentering in de marktsituatie „heeft de Nederlandse zuivelafzet ten volle kunnen profiteren”.

Bij een melkproduktie, die tot een nieuw record van 6.240.000 ton steeg, is de afgifte van koelhuisboter voor export thans gestaakt; wordt de markt voor boter thans willig genoemd; steeg het binnenlandse kaasverbruik van 6,5 tot 7,5 kg per hoofd; vermeerderde de kaasexport met 11.000 ton; bleef de uitvoer van condens vrijwel gelijk aan 1957; is de achterstand in de uitvoer van niet-mager melkpoeder ten opzichte van 1957 geheel ingelopen. Het verbruik van consumptiemelk is echter met 6 kg tot 190 kg per hoofd gedaald; doch de gemiddelde netto-opbrengst van alle melk ligt in het tijdvak van 9 nov.-3 Jan. thans een gulden per 100 kg hoger dan in de zelfde periode van het vorige jaar.

Enigszins klagend merkt de voorzitter op, dat terwijl de zuivel in de loop van het jaar zozeer in de publieke aandacht stond, het opvalt, dat, „nu het onze bedrijfstak weer beter gaat, wij de laatste tijd uit het nieuws zijn”.

Zou de oorzaak hiervan misschien ook kunnen zijn, dat nu het deze bedrijfstak beter gaat, er door deze veel minder „aan de bel getrokken” wordt en zijn op zo vele wijzen uitgeoefende

aandrang op overheid en publiek om de steun te wijzigen, bij deze verbeterde situatie wat minder sterk is dan bij de crisistoestand?

Zeeuwsch Dagblad, 1959-02-25

Boterverbruik vorig jaar met 35 procent gestegen

(Eigen nieuwsdienst)

DEN HAAG. - In 1958 is het gemiddeld verbruik van boter per hoofd van de bevolking in ons land gestegen tot 5,11 kilo van 3,79 kilo in 1957. Voor margarine waren deze cijfers resp. 19,65 en 19,31 kilo, een veel geringere stijging dus. De stijging van het boterverbruik bedroeg circa 35 procent.

Vorig jaar is het boterverbruik het vooroorlogse peil - in 1938 was dit per hoofd 5,53 kilo - weer genaderd. Toen beliep de consumptie van margarine per hoofd echter nog maar 7,07 kilo. Sinds 1938 is overigens het verbruik van oliën en vetten sterk gestegen.

Bedroeg dit toen nog slechts 20,15 kilo per hoofd, in 1957 was dit 28,07 kilo; en in 1958 zelfs 29,57 kilo.

Het meest opmerkelijke is de stijging van de margarineconsumptie. Het verbruik van slachtvetten is gedaald van 2,47 kilo per hoofd in 1938 tot 0,54 kilo in 1957 en 0,31 kilo in 1958.

Op het ogenblik zijn de voorraden koelhuisboter vrijwel geliquideerd; er zijn nog enkele handelsvoorraden. De boterproductie bedraagt 700 à 800 ton per week. Als men bedenkt dat in 1958 gemiddeld 1088 ton boter per week, voor binnenlands verbruik is afgeleverd, dan is het duidelijk dat de positie voor verse boter thans nogal krap is en dat de prijs de neiging vertoont aan te trekken.

Binnen afzienbare tijd kan men echter een aanzienlijk grotere productie verwachten.

Een en ander is ontleend aan een overzicht van het produktschap margarine, vetten en oliën.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1959-03-06

De dreiging van de overschotten

Nieuwe landbouwminister krijgt geen benijdenswaardige taak

Tijdperk van de garantieprijs nadert zijn einde

(Van onze landbouw medewerker).

Hoewel de regeringen van praktisch alle landen ter wereld de economische ontwikkeling in zekere banen leiden, zijn er overal opnieuw overschotten aan tal van produkten ontstaan, die marktverstoring optreden. De mens wil in zijn ijver en met zijn werkkraft steeds meer van het aardse goed vergaren. Voorlopig blijken er in vele onderdelen van het totale produktiepro-

ces nog zeer grote mogelijkheden te zitten en mede daardoor zien wij juist in een tijdperk, waarin dit proces niet door schokkende gebeurtenissen als grote oorlogen wordt verstoord, ondanks het ingrijpen van de regeringen, alomt overgeschotten ontstaan; die hun weg naar die gebieden, waar gebrek heerst door allerlei omstandigheden, niet kunnen vinden. Dit gaat snel en nog steeds komen de moeilijkheden, die uit deze overschotten voortvloeien, vrij onverwacht. Een recent voorbeeld vormen de grote voorraden steenkolen, waarmee West-Duitsland en België te kampen hebben.

In de landbouwsector dreigen reeds lang dergelijke problemen. In en na de oorlog werd er in de oorlogvoerende landen alles op gezet de produktie van voedsel zo hoog mogelijk op te voeren. In de jaren daarna pasten de regeringen van de meeste westerse landen een systeem toe, waarbij aan de eigen boeren een redelijk bestaan werd gegarandeerd. Dit bereikte men door voor een aantal produkten een prijs te garanderen, waarin een winstmarge werd berekend.

Een van de bekendste stelsels was het Amerikaanse. Voor o.a. tarwe, mais en katoen werden jaarlijks minimumprijzen vastgesteld. De boer mocht deze produkten vrij verkopen, maar had tevens het recht deze bij de staat in te leveren tegen deze minimumprijzen. Wanneer de vrije markt hoger lag dan deze vastgestelde prijzen, deed hij natuurlijk het eerste. Lag de vrije prijs lager, dan leverde, hij zijn oogst in. Dit systeem werkte voortreffelijk zo lang de wereldprijs zich op of boven deze inleveringsprijzen bewoog. De misère begon echter, toen dit gedurende langere tijd niet meer het geval was. De staat kwam toen met steeds grotere voorraden te zitten. Deze zijn inmiddels dermate gegroeid, dat president Eisenhower vorige week aankondigde, dat de voorraad tarwe bijvoorbeeld zo groot is, dat Amerika de oogst van een geheel jaar kan ontberen en dan nog gemakkelijk het eigen volk kan voeden, de exportverplichtingen kan nakomen en de nodige hoeveelheden kan schenken aan de achtergebleven gebieden.

Het feit, dat de prijs, die de Amerikaanse regering voor deze voorraden maakt onder de aan de boeren betaalde inleveringsprijs ligt, is oorzaak van aanzienlijke verliezen voor de schatkist. Daarbij moeten de zeer hoge opslagkosten geteld worden. Deze belasting wordt op den duur ondragelijk. De overige westelijke landen kunnen zich alleen maar gelukkig prijzen, dat deze voorraden niet tegen elke prijs op de wereldmarkt gespuid worden, want een landbouwcrisis, zoals wij in de dertiger jaren gekend hebben, zou er het gevolg van zijn.

Dat deze voorraden desondanks een voortdurende prijsdrukkende werking uitoefenden is begrijpelijk, daar het aanbod als het ware onbeperkt is, al is dit dan tegen een kunstmatig opgehouden prijs.

Ook in een klein land als het onze zien wij dezelfde verschijnselen, al spelen de Nederlandse overschotten geen beslissende rol op de wereldmarkt.

De verschillende regeringen, die wij in Nederland na de oorlog hebben gehad, hebben een landbouwbeleid gevoerd, waarbij aan de boer op een sociaal en economisch verantwoord bedrijf een redelijk inkomen werd gegarandeerd. Teneinde dit beleid in de praktijk uit te voeren, werden er voor een aantal produkten prijzen gegarandeerd.

Voor tarwe en suikerbieten gold een vaste garantieprijs, waarin een winstmarge was berekend. Voor de voedergranen en de melk garandeerde onze regering een minimumprijs, gebaseerd op de kostprijs met een vrije uitloop naar boven. Dit stelsel geldt in grote lijnen nog steeds, maar er is hier en daar al aan geknabbeld. Want ook in ons land deden zich verschijnselen voor van het ontstaan van verliesgevende overschotten. Het sterkste speelde dit bij de melk.

Doordat het aanbod van zuivelprodukten op de internationale markt in het achter ons liggende jaar de vraag verre overtrof, kwam er een gevoelige prijsdaling tot stand. Vele, ook Westeuropese landen kampten met een overschot aan boter en boden deze tegen prijzen aan, die een stuk lagen beneden de door de Nederlandse regering aan de melkveehouders gegarandeerde prijs. Tegenover deze verminderde kans op een winstgevende afzet stond een stijging van de melkproduktie. Het is bijzonder moeilijk uit te maken of de stijging van de produktie tot oorzaak heeft de door de regering gegarandeerde prijs of de steeds voortschrijdende verbetering van de Nederlandse veestapel en toevallige gunstige weersomstandigheden. Het lijkt niet onredelijk deze drie genoemde factoren gezamenlijk verantwoordelijk te stellen.

De gevolgen van deze gang van zaken zijn iets anders, dan de gevolgen van de overschotten in Amerika. Terwijl dit laatste land onder enorme voorraden gebukt gaat, konden onze zuivelprodukten verkocht worden. De prijs was echter verliesgevend

Melk

De Nederlandse melkproduktie bedroeg in het melkjaar 1957/'58 bijna 5.5 miljard kilogram. Hiervan garandeerde de regering 5,18 miljard kg. tegen een prijs van f 28.90 per 100 kg. De opbrengst van alle aan de fabrieken geleverde melk bedroeg slechts iets meer dan f 21. De regering heeft dus aan de melkveehouders ruim f 400 miljoen moeten uitbetalen. Voor het eerst zien wij eenzelfde verschijnsel bij een ander door de overheid gegarandeerde produkt, de suikerbieten. Een ongekend grote uitzaai (81.000 ha) en een hoge opbrengst leverden in oogstjaar 1958 een suikeroverschot op van ongeveer 70.000 ton. Ook hier ligt de prijs op de vrije wereldmarkt lager dan de aan de boeren gegarandeerde prijs.

Het zal natuurlijk de vraag zijn of zich dergelijke uitzaai en opbrengst herhalen. Maar ook hier dreigen overschotten, waarmee men moeilijk of slechts verliesgevend weg kan. Reeds heeft de vorige minister van landbouw, ir. Vondeling, aangekondigd dat de garantieprijs slechts zal gelden voor de in Nederland verbruikte suiker. De garantieprijs voor de melk zal slechts gelden voor 5 miljard kg. Het is duidelijk dat het tijdperk, waarbij voor een onbepaalde hoeveelheid produkt een garantieprijs geldt, zijn einde nadert.

Hoe men dan desondanks aan de boer een redelijk inkomen wil verschaffen voor het werk, dat hij verricht, is een vraagstuk, waar men nog zomaar niet uit is. Een stelsel van een garantie voor een deel van de totale produktie levert o.a. de onbillijkheid op, dat zij, die zijn produktie niet heeft willen of kunnen uitbreiden de dupe wordt van degenen, die dit op onverantwoorde wijze wel heeft gedaan.

Een produktiebeperking, die in het uiterste geval per bedrijf zal moeten gaan, heeft een geweldige administratie tot gevolg en daar schrikt men van terug.

De minister van landbouw, die na de verkiezingen het beleid moet uitstippelen, staat voorwaar voor geen benijdenswaardige taak.

Financiële afwikkeling melkprijsgarantie 1957/1958

's-**GRAVENHAGE**. De minister van *Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening* ad interim heeft bepaald, dat de melkprijsgarantie 1957-'58 financieel zal worden afgewikkeld door een slotuitkering van 93 cent per 100 kg, over alle afgeleverde melk.

De vastgestelde garantieprijs bedroeg *f*28,90 per 100 kg, melk met 3,7 pct. vet, geldende voor een hoeveelheid van 5,18 miljard kg. melk. Zoals men weet, was de beperking van de garantie tot een hoeveelheid melk (gelijk aan die welke in het voorafgaande melkprijsjaar was afgeleverd) ingevoerd met het oog op de beperkte afzetmogelijkheden op de zuivelmarkt.

Het *Produktschap voor Zuivel* berekende de netto-opbrengst van alle afgeleverde melk op *f*21,035 per 100 kg. Hierbij is o.m. rekening gehouden met een eventueel verlies op de nog aanwezige, niet verkochte regeringsvoorraden zuivelprodukten. Het verschil tussen netto-opbrengst en garantieprijs (*f*28,90 - *f*21,035 = *f*6,865) zou volledig zijn uitgekeerd, indien de melkproductie de 5,18 miljard kg. niet had overschreden. Dit is wel het geval: er werd 300 miljoen kg. melk meer afgeleverd, nl. 5.483 miljard kg. Deze 300 miljoen kg. melk heeft in beginsel slechts de marktprijs opgebracht i.c. ongeveer 21 cent per kg. Om redenen van praktische aard wordt het voor de melkprijsgarantie uit het *landbouw-egalisatie-fonds* beschikbare bedrag van 470,5 miljoen gulden (5,18 miljard x 7,865 cent) omgeslagen over 5,483 miljard kg.

Elke veehouder zal een toeslag van *f*7,43 per 100 kg. melk ontvangen over alle afgeleverde melk. Reeds zijn voorlopige betalingen gedaan van *f*6,50 per 100 kg., zodat er dus nog overblijft te betalen een bedrag van 93 cent per 100 kg. over alle melk. Het Produktschap voor Zuivel zal de uitbetaling zo regelen, dat de zuivelfabrieken aan het begin van de volgende week over de gelden ter doorbetaling aan de veehouders Í kuntcn thsclikken.

Voorschotuitkering melkprijsgarantie 1958/1959

's-**GRAVENHAGE**. De *minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening* a.i. heeft thans een doorlopende voorschotuitkering op de gelden van de melkprijsgarantie 1958-'59 ingesteld, die periodiek zal worden uitgekeerd. Rekening houdende met de beperking van de thans lopende garantie tot 5 miljard kg. melk met 3,7 procent vet en met het feit, dat de veehouderij een gedeelte van het marktrisico voor haar rekening heeft, is de uitkering voorlopig bepaald op 1½ cent per kg. melk en 0,4 cent per procent vet, hetgeen met elkaar neerkomt op ongeveer 3 cent per kg afgeleverde melk.

De eerste betaling, waarvoor eind volgende week ca. *f*40 miljoen ter beschikking van de zuivelfabrieken ter doorbetaling aan de veehouders zal worden gesteld, heeft betrekking op de hoeveelheid melk, geleverd in de periode van 9 november 1958 (het begin van het melkprijsjaar 1958-'59) tot en met 14 maart 1959.

De daarop volgende betalingen zullen gelijktijdig komen met de regelmatige uitkeringen, eveneens circa 3 cent per kg. melk, door het *Produktschap voor Zuivel* uit het Zuivelfonds.

Ir. J. R. Ritzema van Ikema:

‘Zuivelmarkt toont gunstig beeld’

LEEWARDEN - Op de zuivelmarkt is een vrij gunstige situatie ontstaan doordat de crisis van 1958 zich niet heeft herhaald, aldus ir. J. B. Ritzema van Ikema, hoofddirecteur van de *Coöperatieve Condensfabriek Friesland*. (CCF.) Naar zijn mening zijn productie en afzet thans op een gunstige basis gekomen. Er wordt op het ogenblik gezocht naar een prijspeil dat de garantieprijs voor de melk vrij dicht benadert.

Hij verwachtte dan ook dat de garantiebetalings van de regering voor de melk het komende jaar (november 1959-november 1960) belangrijk lager zal zijn dan in het lopende jaar. Naast tevredenheid over de binnenlandse afzet is er ook tevredenheid over de exportcijfers. Ir. Ritzema van Ikema merkte daarbij op, dat Engeland nu een onbeperkte invoer van melkpoeder tot 30 april 1960 toestaat.

Leeuwarder Courant, 1959-07-01

Botermarkt raakt overstuur door incidentele gebeurtenissen

Producenten en handel vrezen ernstige gevolgen voor afzet

(Van onze Landbouwredacteur)

Ruim een maand lang is de botermarkt in Nederland in beweging en steeg de kiloprijs met een gulden, terwijl een verdere verhoging niet uitgesloten lijkt. Deze stijging heeft een sterk speculatief karakter en wordt door de producenten en ook door een deel van de handel betreurd. Men vreest namelijk, dat de boterprijs meer is gestegen dan markttechnisch verantwoord is en men verwacht in de komende maanden een terugval en daarmee een hernieuwde ontwrichting van de botermarkt. De botermarkt in Nederland heeft drie pijlers: de binnenlandse markt, de export naar Engeland en de afzet naar enkele variemarkten. De prijsstijging brengt de afzet naar al deze drie markten in gevaar. Reeds ligt de Nederlandse boterprijs in Engeland 65 cent per kilo boven die van Denemarken.

De wilde prijsbeweging is in eerste instantie veroorzaakt door een vrijwel algemene productiedaling in West-Europa. Engeland produceerde in het eerste kwartaal van dit jaar ruim tachtig procent minder dan vorig jaar, Denemarken vijf procent en Nederland 25 procent.

Het vorig jaar gaf echter een sterk gestegen productie te zien bij enorme voorraden, die sedert 1957 de koelhuizen verstopten. In mei begonnen de prijzen op te lopen juist op het moment,

dat er een daling verwacht mocht worden. De droogte in West-Europa gaf waarschijnlijk een nieuwe stoot aan de prijs en toen vorige week bekend werd, dat Frankrijk voor 1000 tot 2000 ton boter aan de markt zou komen, was het hek van de dam. Er zou tijdelijk een botertekort kunnen optreden en de prijs vloog nog eens met veertig cent omhoog.

Ingevolge het verdrag voor de Europese Economische Gemeenschap moet Frankrijk (eigen productie 300.000 ton) bij een eventueel tekort op zijn boterbalans preferentiële rechten geven aan de EEG-landen. Praktisch betekent dit dat het boter moet invoeren uit Nederland, dat op het ogenblik het enige boterexporterende land van de zes EEG-landen is. Zodra Frankrijk met de importen zijn eigen boterprijs weer teruggedrukt heeft, is het met de Nederlandse export weer gedaan. Nederland had de prijsstijging misschien kunnen voorkomen, door een uitvoerheffing van veertig cent op te leggen, doch dit is in het kader van de EEG niet geoorloofd. Dit valt te betreuren, want de Nederlandse boterprijs, staat nu bloot aan zeer wisselvallige invloeden, die de botermarkt in Nederland verstoren.

Vorig jaar had de regering een voorraad boter van ongeveer 18.000 ton, waarmee zij regulerend kon werken, doch de voorraden, ongeveer 4.000 ton, zitten nu bij de handel, die uiteraard 'n zo hoog mogelijke prijs moet maken. Deze handel voelt zich ook niet geroepen om de bo-tervoorziening van Nederland te financieren. Het hangt van de sterkte van de handen, waarin de boter nu zit, af, wat er in de eerstkomende maanden gaat gebeuren.

In de waagschaal

Na de scherpe prijsverlaging van april 1959 verdubbelde de afzet van boter in Nederland. In plaats van 600 ton gaat er wekelijks 1200 ton in de binnenlandse consumptie. Een belangrijke invloed op deze binnenlandse afzet had het grensverkeer met Duitsland. De rest van de weekproductie kon men kwijt in Engeland, voor scheepsproviandering en enkele kleinere exportgebieden als de Nederlandse Antillen. Deze afzet wordt in de waagschaal gezet door een te hoge prijs en in kringen van de producenten en de handel verwacht men, dat de verhoogde prijs de opnamecapaciteit van de reeds genoemde markten zal verminderen.

De stijgende boterprijs zal ook reeds een grotere boterproductie veroorzaken en er dreigen daarmee straks weer overschotten, die uiteraard de prijs kunnen drukken en de markt verstoren. Dan zit men weer met de brokken. In de winterperiode wordt dan opnieuw een wilde uitslag van de boterprijs verwacht en een nieuwe verstoring van de afzetkanalen.

Voor de Nederlandse zuivelindustrie, althans voor de grote organisaties, was de boter een restprodukt geworden. Wanneer in de behoeften van de drinkmelkvoorziening (de afroming daarvan ging naar de boter) was voorzien, ging men na hoeveel kaas, condens en volle melkpoeder men moest maken. De melk, die er over bleef werd bestemd voor de boterproductie en de daarbij vrijkomende ondermelk kwam terecht in de poedertorens. (De voorraad magere melkpoeder bedraagt op het ogenblik ruim 16.000 ton).

Met beleid en een voorzichtige hantering van de prijs zou men de boterconsumptie in Nederland weer kunnen opbouwen. De prijsverlaging van het vorig jaar heeft velen weer voor de boter gewonnen en de consumptie steeg in Nederland van 3,7 kg per hoofd van de bevolking tot 5,4 kg. In Duitsland en Engeland is de consumptie per hoofd respectievelijk 7,3 kg. en 7,9 kg. Daarbij heeft Duitsland een prijs, die bijna het dubbele is van de Engelse. Er zijn dus mogelijkheden voor een verhoging van de boterconsumptie in Nederland. Onder voorwaarde echter, dat men de consument niet afschrikt met onrustige prijzen en - dat is misschien nog belangrijker - dat men de voorraden bij de kleinhandel niet blootstelt aan een lange omloop-

tijd. De snellere boteromzet in de winkels heeft er aanzienlijk toe bijgedragen de kwaliteit van de boter op peil te houden.

Kritieke prijs

Een bijkomend punt is tenslotte nog, dat men niet weet, waar de kritieke prijs voor de boter in Nederland op dit ogenblik ligt. De kleinhandel heeft zich misschien in de afgelopen weken bevoorradat in de verwachting, dat de prijs zou stijgen, zodat producenten noch handel enig inzicht hebben in de werkelijke omzetten over de toonbank en bij de melkboeren. Het kritieke punt, waarop de vooral in het westen en zuiden van ons land prijsgevoelige huisvrouwen zich van de boter afwenden was 20 juni nog niet gepasseerd. Daardoor weet men niet precies, waarop volgend jaar de inleveringsprijs voor boter gesteld moet worden en blijft het voor de overheid en voor het bedrijfsleven een tasten, waarbij miljoenen kostende misgrepen gedaan kunnen worden. Een onjuist taxeren van de zuivelmarkt heeft dit voorjaar in het bedrijfsleven reeds tot flinke stroppen geleid.

Overigens moet wellicht ten overvloede nog worden opgemerkt, dat de boterprijs nog niet op het niveau is gekomen van voor de prijsverlaging van april 1958. Op zichzelf is dat reeds een bewijs, dat de zuivelmarkt nog steeds niet in orde is en zelfs al zou dit prijspeil bereikt worden, dan nog komt de boterprijs en in het algemeen evenmin de prijs van zuivel niet overeen met de melkprijs, die de boer krachten de melkprijsgarantie ontvangt. Daarnaast gerekend is de boter in Nederland ook nog goedkoop met 120 cent per pakje.

Leeuwarder Courant, 1959-07-15

Kaasexport passeert mijlpaal 100.000 ton in 12 maanden

Ir. Van Dam: Gevoel van tevredenheid

(Van onze Haagse correspondent)

In het eerste halfjaar van 1959 hebben de veehouders aan de fabrieken circa 50.000 ton of bijna twee procent meer melk afgeleverd dan in de overeenkomstige periode van 1958. Waar de produktie in het eerste kwartaal gelijk bleef, heeft de gestegen aanvoer dus plaats gehad in het tweede kwartaal toen dan ook inderdaad de melkaflevering drie procent hoger lag dan in het jaar daarvoor. Dit deelde de voorzitter van het *Productschap voor Zuivel*, ir. **B. van Dam**, mee in een woensdag, tijdens de vergadering van dit Productschap uitgesproken rede, waarin hij met een zeker gevoel van tevredenheid, een terugblik gaf over de verstreken zes maanden. De droogte heeft weinig invloed op de produktie gehad.

De stijging die de kaasproduktie de laatste jaren te zien heeft gegeven heeft zich in het eerste halfjaar van 1959 voortgezet. Vergeleken bij de eerste zes maanden van het jaar ervoor is ongeveer 7500 ton of acht procent meer fabriekskaas voortgebracht. De produktie van 40 plus kaas bleef ongeveer 1500 ton achter zodat aan volvette fabriekskaas 9000 ton meer werd geproduceerd in welk kwantum ongeveer 5 à 6000 ton Cheshire en Cheddar kaas is inbegrepen.

De produktie van condens bedroeg in de verstreken zes maanden circa 160.000 ton dat is twintig procent meer dan in hetzelfde tijdvak van 1958. Voor melkpoeder waren de cijfers niet-mager melkpoeder circa 30.000 ton, dat is 40 procent meer en mager poeder 15.000 ton of 6 procent minder. De boterproduktie is door de verbeterde situatie voor de volle produkten tot normalere proporties teruggebracht zodat vergeleken met de eerste zes maanden van 1958 25 à 30 procent minder boter beschikbaar was.

De export van kaas kan in het eerste halfjaar van 1959 hoewel de officiële gegevens over juni nog ontbreken, worden geraamd op 51.000 ton. Aangezien in het laatste halfjaar van 1958 eveneens een dergelijk kwantum werd geëxporteerd overtrof de uitvoer van kaas in de laatste twaalf maanden de 100.000 ton, hetgeen een mijlpaal in de geschiedenis van de Nederlandse kaasuitvoer betekent. Het binnenlands verbruik was niettegenstaande het feit dat de groot handelsprijzen gedurende een groot deel van de afgelopen zes maanden boven die van het vorige jaar lagen bijna 3000 ton hoger. Daar tegenover een hogere produktie ook een aanmerkelijk hogere afzet in binnen- en buitenland heeft gestaan, is de voorraadpositie momenteel zelfs gunstiger dan verleden jaar.

Snelle afzet condens

Het feit, dat de condensvoorraad eind juni twintig procent lager was dan op het vergelijkbare tijdstip van het jaar er voor, wijst erop, dat de produktie snel wordt afgezet, respectievelijk, dat de grotere produktie het gevolg is van een goede orderpositie. De positie van het produkt **mager melkpoeder** is aanzienlijk beter dan vorig jaar. Er wordt momenteel ook voor andere doeleinden dan verwerking tot kunstkalvermeel mager melkpoeder van het *VIB* gekocht. In dit verband laakte de voorzitter van het produktschap het, dat in het afgelopen jaar terwille van de afzetpositie van andere agrarische bedrijfstakken, mager melkpoeder uit de VIB-voorraden beschikbaar werden gesteld tegen sterk verlaagde prijzen. De aldus geleden nog grotere verliezen op de opbrengst van de poederprodukten van de poeder drukten uiteraard hun stempel op de opbrengst van de melk. Het is mij goed, aldus ir. Van Dam, als men ten departementen meent naar andere agrarische bedrijfstakken de steunende hand te moeten uitsteken, doch het gaat mij bepaald te ver indien dit geschiedt op deze, geen eerlijke opening van zaken gevende wijze.

Boter duurder

Eind juni lag de boterprijs een gulden **boven het inleveringsniveau**, waarmee het prijspeil weer bereikt werd dat gold voor de prijsverlaging per 27 april 1958. Ir. Van Dam was van oordeel, dat afgaande op de laatste beschikbare cijfers, de recente prijsverhogingen niet tot een minder verbruik hebben geleid. Hierbij moet echter bedacht worden, dat de laatste prijsverhogingen na deze periode van kracht worden. Het verbruiksbeeld stemt dus zeker niet tot ontevredenheid. Weliswaar is aan het begin van deze maand de laatste prijsverhoging grotendeels ongedaan gemaakt, doch de opbrengst, die thans in Engeland voor de Nederlandse boter wordt verkregen, bedraagt thans nog het dubbele van het vorig jaar.

Leeuwarder Courant 1959-07-09

Boterprijs deze week verlaagd

(Van onze landbouwredacteur)

Overeenkomstig de verwachting is de boterprijs deze week weer teruggelopen. Er ging 36 cent van een kg af, waardoor een pakje boter nu weer 111 cent kost. In de **boterhandel** leeft nu de hoop, dat de binnenlandse consument weer boter begint te kopen en dat ook de Engelse markt weer boter van ons zal nemen. De boterprijs was voorvorige week verhoogd met veertig cent in afwachting van een Franse import van 1500 ton, welke maandag is los gekomen. Op het verhoogde prijspeil verstopten de afvoerkanalen naar de traditionele markten. Afgewacht moet worden of de afzet nu weer op gang komt.

Leeuwarder Courant 1959-10-31

Boterrecord

De Veemarkt

De boterprijs bereikte deze week tenslotte het punt, dat in de **boterhandel** een „all-time record” werd genoemd. Met ruim zes gulden werd de hoogste officiële prijs gehaald, die er ooit voor boter in Nederland is gemaakt. De zwart-handelsprijzen zijn hierbij buiten beschouwing gelaten. Zelfs met deze record-prijs worden overigens de gemiddelde produktiekosten van de melk niet gedekt.

TABEL-05 Kaasgegevens: Productie - Verbruik – Uitvoer.[◀tabel-lijst](#)

Jaar	Productie Mln. kg.	Verbruik Mln. kg.	Uitvoer Mln. kg.	Bedrag Mln. Gld.	Prijs f / kg.	Engeland Mln. kg.	Duitsland Mln. kg.	Benelux Mln. kg.	Frankrijk Mln. kg.
1901			47.3	16.6	0.35	18.0	6.5	11.1	3.4
03	70.3		49.5	17.3	0.35	17.2	7.1	13.2	3.7
06	79.1		47.5	16.6	0.35	12.8	7.9	14.4	3.3
10	84.0		55.7	19.5	0.35	13.6	1.5	17.3	3.9
12	95.7		59.5	20.8	0.35	15.3	11.1	18.8	3.3
16	111.8	21.5	90.3	31.7•	0.35	6.8	76.3	2.4	1.8
17	84.6	28.6	56.0	68.9	1.23	12.4	29.2	4.3	1.7
18	52.4	47.5	14.9	19.9	1.34	5.1	7.1	0.1	0.2
20	67.9	24.0	45.2	64.3	1.42	5.8	13.3	0.9	0.4
21	97.7	47.1	52.3	67.7	1.29	6.9	13.6	13.2	9.6
22	97.6	34.3	65.2	53.6	0.82	9.3	9.4	19.6	14.2
23	105.5	45.5	62.0	54.3	0.88	11.0	9.4	15.7	12.9
24	110.5	35.5	77.3	74.0	0.96	7.9	31.5	14.3	10.3
25	113.3	36.1	79.7	81.8	1.03	7.3	36.2	13.9	9.7
26	122.5	40.8	84.2	70.0	0.83	9.3	39.8	12.6	8.3
27	125.9	31.6	97.3	76.7-	0.79	11.1	45.4	14.5	10.3
28	132.2	43.0	92.1	80.2	0.87	11.7	39.6	17.2	10.6
29	134.8	42.0	95.8	79.1	0.83	9.9	42.6	17.1	11.4
30	136.9	46.2	93.8	67.8	0.72	9.6	39.4	19.0	12.9
31	132.8	49.2	86.4	52.0	0.60	8.9	34.8	17.9	13.8
32	119.5	44.8	77.1	35.9	0.47	9.2	32.2	17.6	9.6
33	121.7	59.3	63.9	28.5	0.45	6.7	25.1	17.3	7.0
34	116.4	57.4	61.2	28.1	0.46	7.1	23.8	17.4	4.7
35	117.3	58.1	61.1	23.5	0.40	10.9	16.9	19.7	4.2
36	121.4 ¹⁾	65.4	56.8	23.4	0.42	10.0	13.4	20.0	4.0
37	124.6	62.6	62.6	30.3	0.48	11.0	19.3	19.5	3.5
38	125.0	67.6	58.5	29.0	0.50	10.1	17.1	20.0	3.4
39	120.8	69.2	52.0	25.3	0.49	7.0	15.3	19.3	2.4
Jaar	Productie Mln. kg.	Verbruik Mln. kg.	Uitvoer Mln. kg.	Bedrag Mln. Gld.	Prijs f / kg.	Engeland Mln. kg.	Duitsland Mln. kg.	Benelux Mln. kg.	Frankrijk Mln. kg.
40	107.8	59.8	48.2	29.5	0.61	3.3	28.6	13.8	0.5
41	69.9	59.8	10.2	8.1	0.77	-	8.9	1.3	-
42	51.7	47.5	4.0	4.6	1.15	-	4.0	-	-
43	46.0	43.2	3.0	3.5	1.17	-	3.0	-	-
44	40.1	40.1	-	-	-	-	-	-	-
45	37.4	42.8	-	-	-	-	-	--	-
46	66.2 ²⁾	63.9	2.5	6.2	2.70	-	-	-	1.3
47	64.8	48.6	14.7	37.3	2.54	3.2	-	4.7	2.6
48	99.2	54.5	22.7	60.0	2.64	6.2	0.0	11.2	0.1
49	130.0	60.5	62.0	159.0	2.56	17.8	5.2	23.0	6.9
50	129.1	47.0	69.9	162.6	2.33	6.1	22.3	25.3	4.5
51	143.0	54.4	72.7	174.9	2.41	11.7	18.0	26.6	1.4
52	145.1	54.5	78.1	197.7	2.53	12.1	19.4	25.3	3.1
53	158.5	57.9	86.0	197.1	2.29	10.9	27.9	25.1	1.3
54	163.3	64.0	92.1	207.3	2.25	7.6	34.0	25.9	1.2
55	172.8	66.7	89.0	210.7	2.37	7.2	36.6	24.7	1.9
56	167	69.4	90.9	213.0	2.34	7.1	38.3	24.7	2.0
57	177	72.2	85.7	207.3	2.42	6.1	37.1	24.2	2.1
58	187	82.9	97.6	209.3	2.15	8.9	44.9	24.3	3.2
59	205	82.5	105.6	248.5	2.35	15.0	44.6	22.8	5.9
60	203	85.5	109.1	235.3	2.16	9.3	49.9	22.8	4.4
61	213	90.6	107.9	236.8	2.19	7.6	54.5	22.8	0.9
62	225	92.2	109.2	236.7	2.17	8.6	53.7	20.0	5.9
63	215	96.8	117.5	253.5	2.16	10.3	55.2	18.8	4.4
64	215 / 204	93.4	105.9	260.7					
65	221 / 212	95.9	119.0	322.5					
66	235 / 225	97.2	135.2	383.8					
67	270	?							
68	256 / 243	11.9	152.8						

1) Omvat 53 weken 2) Omvat 54 weken 3) voorlopige cijfers xx niet juist of fout op site Bron: Zuiveljaarboeken

Koelhuisboter zonder opdruk wekt verwarring bij kopers²

Van onze Haagse redactie

DEN HAAG - Het *Produktschap voor Zuivel* stelt zich voor deze winter de boter, ouder dan acht weken en die in de koelhuizen heeft gelegen zonder de opdruk „koelhuisboter” voor de verkoop toe te laten.

Reden van deze afwijking op de Rijksbotermerkenbeschikking is dat dit jaar voor het eerst de boterhandel voor eigen rekening en risico boter heeft opgeslagen - dus niet zoals voorheen bij het voedselvoorzieningsinkoopbureau heeft ingeleverd tegen een vastgestelde prijs.

Het bestuur van het produktschap acht het niet mogelijk nog dit seizoen maatregelen te nemen, waardoor alle boter ouder dan acht weken de opdruk „koelhuisboter” kan verkrijgen. Tegen dit voorgenomen besluit, dat het produktschap morgen in zijn vergadering zal behandelen, is al scherp verzet gerezen. Juist in een tijd, dat boter meer belangstelling van de consument heeft gekregen, gaat men nu het verschil tussen verse boter en koelhuisboter verdoezelen. Verscheidene grote zuivelorganisaties vrezen, dat de naam van boter met Rijksmerk grote schade zal worden toegebracht. Op de consument zal het verdwijnen van de aanduiding „koelhuisboter” een zeer onaangename indruk maken, zo menen zij.

Buitenlandse boter

Wat de invoer van buitenlandse boter betreft, is het produktschap nog in dubio of invoer moet worden toegelaten of niet. In ieder geval zal alle buitenlandse boter in Nederland dienen te worden overgepakt in wikkels, waarop de oorsprong van de boter duidelijk moet zijn aangegeven. Wat samenstelling betreft dient deze boter t.a.v. vet, vocht- en zoutgehalte niet af te wijken van de Nederlandse.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1959-09-17

Lagere raming landbouwegalisatiefonds

Voor melkgarantie 200 miljoen geraamd

Bedrag moet niet gezien worden als maximum

(Van onze parlementaire redacteur)

Op de begroting van het landbouwegalisatiefonds voor 1960 is een bedrag van 200 miljoen gulden gebracht voor uitkeringen aan veehouders tengevolge van de melkprijsgarantie. De *minister van landbouw en visserij*, mr. **Marijnen**, vertrouwt, dat dit bedrag, rekening houdende met een voortgaande geleidelijke verbetering van de afzetmogelijkheden in de zuivelsector, voldoende zal zijn. De bewindsman stelt hierbij echter uitdrukkelijk vast, dat indien de zuivelinstallatie zich ongunstig zou ontwikkelen, het bedrag van 200 miljoen niet moet worden gezien als een maximum.

2 Genoemd voorstel werd een maand later in een volgende PZ vergadering besloten. Er lag op 29 augustus 1959

4.422 kg boter in koelcellen – particulier – tegenover 16.751 kg. een jaar eerder. Van de 4.422 Kg ging mogelijk nog een deel naar Frankrijk (PZC 1959-09-10)

Het nadelig saldo van het Landbouwegalisatiefonds voor 1960 is geraamd op f 291.818.000,-. Dat is aanzienlijk lager dan de laatste raming van het nadelig saldo, ad f 446.662.000,- van het L.E.F. voor 1959.

Deze lagere raming is in hoofdzaak te danken aan de gunstiger situatie in de zuivel en aan de vermindering van de uitgaven, die het gevolg zijn van de in twee etappes (1 januari 1960 en 1 april 1960) uit te voeren opheffing van de toeslag op de consumentenprijs van melk. Hierdoor is voor het eerste kwartaal van het komende jaar nog slechts f 8.250.000,- aan consumenten-subsidie nodig.

In het algemeen is de raming van de bedragen voor de effectuering van de garantieprijsen gebaseerd op het huidige beleid. Zo is geen rekening gehouden met de gevolgen van een mogelijke herziening van de landarbeiderslonen op de garantieprijsen.

Andere bedragen

Akkerbouw f 65.000.000,-, waarvan 45 miljoen voor, de garantietoelage aan telers van rogge, gerst, haver en gemengd gewas. Suiker is onveranderd geraamd op 2 miljoen gulden. Fabrieksaardappelen van de oogst 1960 worden geraamd op 18 miljoen gulden. Het voor steun op varkensvlees opgenomen bedrag ad f 10.000.000,- is gebaseerd op het huidige beleid.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1959-09-23

Nieuwe koers in landbouw garantie-beleid

Minister Marijnen buigt beleid om op belangrijk punt

Landbouworganisaties zullen zich er wel niet voetstoots bij neerleggen

(Van onze landbouwkundige medewerker)

De regen van begrotingscijfers is weer over ons volk uitgestort. In de Memories van Toelichting op de verschillende hoofdstukken hebben alle ministers hun bedoelingen en hun plannen uiteengezet. De tijd om op te maken, wat dit voor de vele sectoren van ons maatschappelijk leven betekent, is aangebroken. Welnu, wat hebben bijvoorbeeld de Zeeuwse boeren en de landarbeiders, te verwachten van het landbouwbeleid, zoals dit thans door minister Marijnen is aangekondigd?

Toen in mei van dit jaar de regeringsverklaring van **het nieuw opgetreden kabinet-De Quay** het licht zag, was het landbouwbeleid er buiten gelaten, omdat de regering zich nog ernstig wenste te bezinnen, welke wegen moesten worden ingeslagen. Er lag op dat ogenblik een advies over dit onderwerp van de *Sociaal Economische Raad*.

In dit advies kwamen twee stromingen tot uiting. De eerste wilde de prijzen van de door de overheid gegarandeerde landbouwprodukten baseren op de kostprijzen van de goedkoopst werkende bedrijven en dan met een stelsel van toeslagen per ha, de boeren aan een redelijk bestaan helpen. De tweede wilde het oude systeem handhaven, waarbij de garantieprijzen gebaseerd werden op gemiddelde kostprijzen.

In zijn „Nota inzake de hoofdlijnen van het in de naaste toekomst te voeren garantiebeleid voor de landbouw”, welke de minister tegelijk met zijn begroting aan de Tweede Kamer heeft aangeboden, kiest de bewindsman duidelijk voor het tweede stelsel.

Op dit punt kunnen de boeren en hun organisaties gerust zijn, want ook hun voorkeur ging uit naar garantieprijzen, gebaseerd op gemiddelde kostprijzen.

Er is echter een ander punt, waarover de tongen al los zijn gekomen en de pennen in beweging zijn gebracht. Onder de ministers Mansholt en Vondeling werden de garantieprijzen van de produkten tarwe, voedergranen, suikerbieten en melk als het ware gekoppeld aan de kostprijzen, zoals deze door het *Landbouw Economisch Instituut* werden berekend. Elke kostprijsverhoging, zoals loonsverhoging, pachtprijsverhoging, hogere materialenprijzen, leidde tot een hogere garantieprijs.

Van deze binding wil de nieuwe minister zich los maken, althans, lossen. Hij stelt, dat voortaan niet automatisch elke kostprijsstijging een hogere garantieprijs zal medebrengen.

Van dit voornemen nu is de georganiseerde landbouw erg geschrokken en reeds in de voorbesprekingen, die het bestuur van het landbouwschap met de heer Marijnen heeft gehad, heeft dit lichaam zich tegen dit onderdeel van het beleid verklaard. De minister deelt dit loyaal aan de Tweede Kamer mede.

Belangrijksteverschilpunt

Daar deze kwestie verreweg het belangrijkste verschilpunt vormt met het tot nog toe na de oorlog gevoerde landbouwbeleid, willen wij hier iets dieper op ingaan. Vermoedelijk zal zij ook bij de komende behandeling van de landbouwbegroting in de Tweede Kamer de hoofdschotel van het debat vormen.

Het is begrijpelijk, dat de landbouworganisaties op het standpunt staan, dat elke kostprijsverhoging, welke natuurlijk niet het gevolg is van een slechte bedrijfsvoering, juist in de garantieprijzen moet worden doorberekend. Deze prijzen zijn er immers om aan het goed geleide bedrijf een redelijk bestaan te verschaffen. Een doelstelling, die ook deze regering tot de hare maakt, getuige de verklaring van mei j.l. De kostprijzen worden minutieus uitgerekend, door het L.E.I., dat door overheid en organisaties beheerd wordt. Laat men deze solide basis los, wat blijft er dan van de garantie over, zo redeneren de organisaties.

Maar ook de minister heeft zijn argumenten. Hij wijst in de eerste plaats op de door deze regering ingevoerde vrijere loonvorming. Een loonsverhoging in de landbouwsector zal, evenals in de andere bedrijfstakken, slechts toegestaan worden, wanneer deze uit een produktiviteitsstijging voortvloeit.

De loonsverhogingen zullen nergens mogen leiden tot prijsverhogingen. Daarom zal deze regering loonsverhoging in de landbouw ook niet doorberekenen in de garantieprijzen. Zelfs, al komen zij niet uit een produktiviteitsstijging voort en werken zij dan kostprijsverhogend.

Wij zijn van mening, dat dit, waar de meerderheid van de Tweede Kamer de vrijere loonvorming aanvaard heeft, een moeilijk te bestrijden argument zal zijn, al zullen de landbouworganisaties zich er niet voetstoots bij neerleggen.

Aan de andere kant zouden de besprekingen tussen werkgevers- en werknemersorganisaties over de hoogte der lonen wel eens moeilijker kunnen worden, dan in het verleden het geval was. Denken wij maar aan een arbeidsintensieve teelt als de suikerbietenverbouw, welke in Zeeland zo'n belangrijke plaats inneemt. Een loonsverhoging zonder doorberekening in de garantieprijs betekent voor dit gewas een minder rendement, tenzij men verder kan mechaniseren. Afgezien van de hoge kosten hieraan verbonden, is dit juist bij een gewas als suikerbieten geen eenvoudige zaak. Daarvoor spelen door de mens niet te veranderen factoren als klimaat en samenstelling van de grond een te grote rol.

De minister heeft nog andere argumenten. Hij wil voorkomen, dat het beginsel van de eigen verantwoordelijkheid der agrarische producenten te veel wordt uitgeschakeld. Voorts acht hij het niet wenselijk, dat door een straffe binding van garantieprijs aan kostprijs, een te grote omvang van een produktie in stand gehouden wordt. Het is duidelijk, dat hij hierbij aan de melk denkt, waarvan de afzet vorig jaar grote moeilijkheden veroorzaakte en de schatkist te veel geld kostte. Tenslotte groeien wij naar een **Euromarkt**, waarin een straffe binding niet mogelijk zal zijn.

Wanneer dit nieuwe principe door de volksvertegenwoordigers aanvaard wordt, dan betekent het voor de Zeeuwse boeren in de eerste plaats dat komende loonsverhogingen niet meer worden doorberekend in de prijzen van hun tarwe, voedergranen en suikerbieten. Zij zullen zich ernstig moeten bezinnen of op de arbeidskosten valt te bezuinigen, daar anders hun rendement vermindert. Gezien de reeds sterk doorgevoerde mechanisatie dient betwijfeld te worden of dit lukt. Daar een achterblijven van de landarbeiderslonen bij andere zeker niet bevorderlijk is voor goede verhoudingen op het toch al ontvolkte platteland, moet men vrezen voor een lager rendement voor de boer van genoemde produkten.

Weinig nieuws

Naast dit uiterst belangrijke principiële punt bevat het landbouwbeleid van minister Marijnen niet veel nieuwe dingen. Voortgegaan zal worden met de inspanning om de structuur van de landbouwbedrijven te verbeteren. Zeeland is, dank zij de herverkaveling, al een heel eind op deze weg

Onderzoek en voorlichting blijven een grote rol spelen. Door het voeren van een garantieprijs-beleid zal de Nederlandse landbouw beschermd blijven tegen de instabiliteit van de wereldmarkt, die immers een overschottenmarkt is. Dit zal gelden voor die produkten, die voor de inkomstenvorming van de boer van essentieel belang zijn, met name de tarwe, voedergranen, suikerbieten en de melk. De uitvoering van deze garanties ondergaat geen wijziging. Natuurlijk kunnen deze punten ook beschouwingen ontlokken, maar deze vallen in het niet bij de hierboven uiteengezette principiële koerswijziging of zo men wil koersombuiging.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 1959-10-29

Nieuwe garantieprijzen voor de landbouw door de minister vastgesteld

's-**GRAVENHAGE**, 28-10. Behandelde de minister van Landbouw en Visserij in een half september bij de volksvertegenwoordiging ingediende nota de beginselen en methoden van het garantiebeleid voor de landbouw, vandaag is de praktische uitwerking van de hoofdlijnen van het beleid voor 1959/1960 gevolgd. Minister Marijnen heeft daarbij tevens de nieuwe garantieprijzen, overeenkomstig zijn bedoeling vóór November 1959, vastgesteld.

Gegeven de situatie en mede gelet op de ernstige gevolgen van de langdurige droogteperiode voor vele melkveehouders, heeft de regering besloten - bij wijze van beslissing ad hoc - geen wijziging te brengen in het niveau van de garantieprijs en de hoeveelheid gegarandeerde melk ongewijzigd te laten. De landelijk geldende minimumgarantieprijs is voor november 1959-november 1960 vastgesteld op f 28,90 per 100 kg. melk met 3,7 procent vet voor een gegaran-

deerd produktiekwantum van vijf miljard kg. (Adviesprijs Landbouwschap: f 29,65 voor 5.24 miljard kg.).

Verrekenprijs consumptiemelk

De zg. verrekenprijs voor de consumptiemelk en aanverwante produkten, die boven de garantieprijs een winstmarge toekent aan de melkveehouders, is vastgesteld op f 30,60 per 100 kg. melk met 3,7 procent vet. (Oude prijs: f 31,10, adviesprijs Landbouwschap, uitgaande van een garantieprijs van f 29,65 eveneens f 31,10).

De verlaging van de verrekenprijs met 0.5 cent per kg. zal met de hogere waarde - dank zij de verbeterde zuivelsituatie - van het bij standaardisatie van de melk vrijkomende melkvet, de komende verhoging van de straatprijs van de consumptiemelk als gevolg van de afschaffing van de consumentensubsidie - momenteel nog gemiddeld per liter ongeveer zes cent - beperken tot maximaal vier cent per liter.

De suikerbieten en De tarwe [.....]

Leeuwarder Courant, 1959-10-21

Zuivelschap adviseert regering:

Direkt vrije handel voor de melk en zuivel in EEG

(Van onze Haagse korrespondent)

Het *Produktschap voor Zuivel* acht het in het belang van de zuivelsectoren van de zes EEG-landen, dat wordt overgegaan tot onmiddellijke instelling van een onderling vrij handelsverkeer voor alle zuivel- en melkprodukten en tot een gemeenschappelijke stabilisatie van de zuivelmarkt. Deze gedachten zijn nader uitgewerkt in een rapport, dat het Produktschap in zijn vergadering van vanmorgen heeft vastgesteld en dat aan de regering zal worden aangeboden.

Het Produktschap hoopt, dat de regering de suggesties van dit rapport zal overnemen bij het streven naar een gemeenschappelijk landbouwbeleid, dat, volgens het EEG-verdrag, de voorwaarde is voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijke markt voor landbouwprodukten. Het gemeenschappelijk landbouwbeleid moet tot stand komen tijdens de overgangstijd van twalf tot ten hoogste vijftien jaar, gedurende welke tijd één markt binnen de deelnemende landen tot stand zal worden gebracht.

Uitgangspunt voor het komen tot een onderling vrij handelsverkeer en stabilisatie van de zuivelmarkt is de tendens tot grotere melkproductie. Wanneer wordt uitgegaan van de ontwikkeling van de melkproductie sedert 1950 en de situatie, waarin deze zich thans bevindt, is het geenszins uitgesloten, dat over vijftien jaar ongeveer zeventien miljoen ton melk meer beschikbaar zal zijn. De toeneming van de bevolking wordt in die tijd geschat op circa tien procent. Een gelijk hoofdelijk verbruik als thans veronderstellende, volgt daaruit een meerverbruik van zes miljoen ton melk, zodat voor circa elf miljoen ton melk uit de EEG-landen een additionele afzet moet worden gevonden.

De toenemende onevenwichtigheid in de ontwikkeling van vraag en aanbod betekent, dat het gebied van de EEG als geheel en ieder der lidstaten afzonderlijk in de noodzaak zullen komen te verkeren een aanvullende afzet te vinden voor de meerdere geproduceerde melk. Deze

noodzaak kan voor verscheidene lidstaten tot pijnlijke gevolgen leiden, daar zij over het algemeen niet over zoveel aanwendingsmogelijkheden van de boerenmelk beschikken als in Nederland het geval is. Het rapport zegt, dat het niet te boud is te veronderstellen, dat het hier uiteindelijk zal gaan om de afzet van een pakket melk- en zuivelprodukten, dat 300.000 tot 400.000 ton melkvet bevat. Op een of andere wijze zal deze hoeveelheid melkvet een bestemming moeten krijgen naar het zich laat aanzien zowel binnen het gebied van de EEG als daarbuiten.

Voor zuivelprodukten met een prijsgevoelige vraag en een niet prijsgevoelig aanbod op lange termijn is binnen de EEG slechts één oplossing te vinden. Indien de tot op heden op de invoerrechten aanvullend getroffen nationale maatregelen op EEG-niveau worden verlegd naar de grens van de tolunie. Zou dit niet geschieden, dan zouden alle grillen van de zogenaamde wereldmarkt voor boter via dat produkt op de Euromarkt doorwerken en het voeren van enig bewust zuivelbeleid bij voorbaat onmogelijk maken.

Nieuwsblad (voor Gorinchem), 1959-10-23

Ruimere hoeveelheid

(Uit De Rotterdammer)

Een van de belangrijkste uitgangspunten van de regering bij haar landbouwbeleid is ongetwijfeld de beperking van de financiële tekorten, welke ten laste komen van de schatkist.

In het recente verleden heeft men het gezocht in maatregelen, welke de produktie beperken en daarmee gelijktijdig de financiële consequenties voor de schatkist binnen bepaalde perken houden.

Het is thans uitermate moeilijk, te beoordelen, of dit beleid geslaagd genoemd mag worden, want de huidige sterk geslonken tekorten in het Landbouw-Egalisatie-Fonds (LEF) moeten immers in nauw verband gezien worden met de bijzondere opleving van de zuivelmarkt in geheel West-Europa.

Men mag er thans zelfs blij onz zijn, dat onze melkproduktie zich over het melkprijsjaar 1958-1959 niet beperkt heeft tot de gegarandeerde hoeveelheid van vijf miljard kilo, maar hier waarschijnlijk een half miljard kilo bovenuit gaat. Was dit niet het geval, dan zou melk-export naar Frankrijk thans een nog veel moeilijker zaak zijn.

Rekening houdend met de marktsituatie op dit moment en de seizoenmatige daling van de melkproduktie in de winter, kan men stellen, dat de huidige opleving in de zuivelsector zich nog ten minste tot juni van het volgend jaar zal voortzetten, dus gedurende het overgrote deel van het nieuwe melkprijsjaar november 1959 tot november 1960. Dit betekent in de periode, tot juni a.s. een opbrengst van de melk, welke in de buurt ligt van de garantieprijs, een opbrengst dus, die geen noemenswaardige financiële tekorten zal opleveren.

We willen hiermee niet zeggen dat de veehouderij het voor het nieuwe jaar wel zonder garantieprijs zal kunnen stellen en evenmin dat de regering de garantieprijs maar ongelimiteerd zal moeten laten gelden. Met de grilligheid en de onberekenbaarheid van de zuivelmarkt zal de regering ook voor de toekomst rekening moeten houden. Maar wel zou de marktsituatie het toelaten de hoeveelheid melk, waarvoor de garantie geldt, wat ruimer te stellen dan vijf miljoen kilo.

Brief naar minister Marijnen

Landbouwschap ontevreden over melkprijsgarantie

Ook landbouwcomité maakt bezwaren

(Van onze Haagse redactie)

Het bestuur van het Landbouwschap heeft in zijn woensdag gehouden vergadering besloten een brief te schrijven aan de minister van *landbouw en voedselvoorziening*, waarin wordt gezegd, dat het garantiebeleid voor de melk het Landbouwschap niet bevredigt. De garantieprijs voor dit produkt is zonder nadere argumentatie belangrijk beneden de gemiddelde kostprijs vastgesteld.

Zoals bekend heeft de minister de garantieprijs voor de melk voor 1959/ 1960 onveranderd bepaald op f 28,80 per 100 kg, terwijl het Landbouwschap een garantieprijs van f 29,65 had gevraagd. De beslissing ten aanzien van de garantieprijzen voor de akkerbouwprodukten acht het Landbouwschap in het algemeen niet ongunstig.

Naast de bezwaren tegen de methodiek der berekening, heeft het Landbouwschap bezwaar tegen de conclusie van de minister, dat de uitkomst der berekening duidelijk wijst op een zekere spiraalwerking tussen garantieprijs en kostprijs. **Er is namelijk geen enkele aanwijzing, dat de geconstateerde kostprijsstijging te wijten is aan het gevoerde garantiebeleid.**

Het Koninklijk Nederlands Landbouw-Comité heeft gisteren een telegram gezonden aan de fractievoorzitters van de Tweede Kamer. Het maakt daarin bezwaar tegen de ook zijns inziens te lage garantieprijs voor melk.

Provinciale Zeeuwse Courant, 1959-11-25

Garantieprijs van melk onder kostprijs

Tweede Kamer uitte kritiek op omschrijving van garantiebeleid

(Van onze parlementaire redacteur.)

De ombuiging door minister Marijnen van het garantieprijzenbeleid in de landbouw heeft dinsdag in de Tweede Kamer lang geen onverdeelde instemming gevonden. De kritiek kwam niet alleen van de kant van de oppositie, van de P.v.d.A., voor welke partij de heer Egas de minister voorhield, dat het garantiebeleid onzekerheid heeft geschapen en onrust heeft gewekt, maar o.a. ook van de zijde van de A.R.. De heer Biewenga verweet aan de bewindsman een normloze politiek. Zelfs de partijgenoot van mr. Marijnen, de heer Van der Ploeg (K.V.P.), had kritiek. Hij herinnerde over het hoofd van de minister van landbouw en visserij heen de staatssecretaris van sociale zaken, de heer Roolvink eraan, dat deze verzekerd heeft, dat ten aanzien van de lonen in de landbouw niet zal worden gediscrimineerd.

Lonen in landbouw bleven achter

Dat de kwestie van de garantieprijsen in het middelpunt stond, vond mede zijn oorzaak in de nieuwe richting, die minister Marijnen is ingeslagen. Hij heeft namelijk de garantieprijs voor de melk aanzienlijk beneden de kostprijs vastgesteld. Zij het, dat deze garantieprijsbepaling een ad hoc karakter draagt met het oog op een nader overleg over een eventuele aanpassing van de basis voor het garantiebeleid.

De minister is voornemens om in het algemeen de garantieprijsen in mindere mate te koppelen aan de kostprijsen. Enkele afgevaardigden vestigden er in navolging van het *Landbouwschap* de aandacht op, dat de doelstelling van het garantiebeleid - het waarborgen van een redelijke bestaansmogelijkheid op het goed geleide, sociaal-economisch verantwoorde landbouwbedrijf - haar neerslag heeft gevonden in de zorgvuldige geformuleerde en na rijp beraad vastgestelde uitgangspunten voor de kostprijsberekeningen in het overleg tussen de minister van landbouw en het Landbouwschap. Deze prijspolitieke uitgangspunten hebben onder meer betrekking op de waardering van de arbeid van de boer en van de landarbeiders. Juist te dien aanzien toonden o.a. de heren Kodde (s.g.p.), Biewenga (a.r.) en v. d. Ploeg (k.v.p.) zich niet gerust.

De heer v.d. Ploeg (k.v.p.), die zich ervan bewust was, dat de produktiviteitsstijging in de landbouw - een van de voorwaarden voor de goedkeuring door het college van rijksbemiddelaars van een loonsverhoging - niet goed gemeten kan worden, wenste dat het voorgestane garantiebeleid in elk geval de waarborgen inhoudt van een voldoende beloning. Hij vertolkte daarmee ook de mening van een aantal andere leden.

Do heer Egas, die betwijfelde of de redenering van de minister: minder garantie, meer risico, meer eigen verantwoordelijkheid en dus een grotere produktiviteit, wel opgaat, was van oordeel, dat de extra risico's voor de melkproducenten gecompenseerd behoren te worden door een toenemende structurele activiteit. Hij overwoog zelfs de indiening van een motie, als hij niet de toezegging kreeg, dat de onzekerheid in het garantiebeleid wordt opgeheven en een beter structureel beleid gevoerd wordt.
[...]

Provinciale Zeeuwse Courant, 1959-11-26

Gezocht wordt naar nieuw basis voor melkbeleid

Minister Marijnen verdedigde in Kamer gewijzigd garantiebeleid

Gezonde ontwikkeling van lonen in/ landbouw mag niet worden geremd

(Van onze parlementaire redacteur.)

Mr. Marijnen, de minister van landbouw en visserij, houdt voet bij stuk.

Bij de behandeling van zijn begroting voor 1960 heeft hij woensdag in de Tweede Kamer de door hem voorgestane wijzigingen in het garantie beleid verdedigd tegen de aanvallen, die daarop van verschillende kanten waren gericht. Hij is voorstander van een ontkoppeling van de garantieprijsen en de kostprijsen. Wat de lonen in de landbouw betreft verklaarde hij zich bereid, indien mocht blijken dat de verlaging van de garantieprijsen op grond van een toege-

nomen produktiviteit een wezenlijke rem zou vormen voor een gezonde ontwikkeling van de lonen in de landbouwsector, dit punt opnieuw in het kabinet aan de orde te stellen.

Naar het oordeel van de minister vormt het garantiebeleid een normaal onderdeel van de algemene sociaaleconomische politiek, die er op gericht is een evenwichtige groei van het economische leven bij een hoog niveau van werkgelegenheid te bevorderen. **De eigen aard van het agrarische productieproces, de typische economische structuur van de Nederlandse landbouw en de zo zeer wisselende marktverhoudingen in deze sector, maken het noodzakelijk voor de landbouw ten dele andere beleidsinstrumenten te gebruiken dan die, welke in de andere sectoren van het economische leven doeltreffend zijn gebleken.**³

De minister zag echter in beginsel geen verschil tussen het voor de landbouw gehanteerde instrumentarium en dat voor de andere sectoren van het bedrijfsleven. De gelijkwaardigheid van het beleid is tot uitdrukking gebracht in de praktische uitwerking van het garantiebeleid. Dit beleid dient naar het oordeel van de minister te bestaan uit een complex van garantieregelingen voor die landbouwprodukten, waarvoor de marktverhoudingen ongezond zijn en die voor do inkomensvorming in de landbouw van wezenlijke betekenis zijn.

Dit complex van garantieregelingen zal in het algemeen moeten worden afgestemd - aldus de bewindsman - op het niveau der noodzakelijke produktiekosten op vakkundig geleide, sociaal-economisch verantwoorde bedrijven, bij een verantwoorde intensiteit van de bedrijfsvoering. Een dergelijke afstemming behoeft niet te betekenen, zo betoogde mr. Marijnen - hier lag het kernpunt van het verschil in opvatting. tussen de minister en enkelen van zijn opposenten, vooral de socialisten - dat de garantieregelingen voor de verschillende produkten moeten worden gebaseerd op de gemiddelde kostprijzen.

Melk

Aangezien de minister ervan overtuigd was, dat er een duidelijke wisselwerking, een onderlinge beïnvloeding van het garantiebeleid en het kostprijsniveau bestaat, meende hij dat de volgens de gebruikelijke methode berekende kostprijs van melk geen bruikbare basis vormt voor de vaststelling van de garantieprijs en dat in overleg met het Landbouwschap in het komende jaar naar een nieuwe, meer verantwoorde basis voor het melkprijnsbeleid zal worden gezocht.

Hij onthield zich van uitspraken op het terrein van de toepassing van het gedifferentieerde loonbeleid op het terrein van de landbouw. Dat is een zaak, die de minister van sociale zaken aangaat. Als minister van landbouw en visserij achtte Mr. Marijnen zich slechts indirect betrokken bij de doorgevoerde koerswijziging in het loonpolitieke vlak, omdat voor het goed functioneren van het gedifferentieerde loonbeleid in de landbouw wijzigingen in het garantiebeleid moesten worden aangebracht.

[.....]

Moties

Bij de replieken diende de heer Egas van de P.v.d.A. een motie in, die de regering uitnodigt een evenwichtiger samenstel van structuur- en garantiemaatregelen te ontwikkelen, zodanig dat de positie van de agrarische bevolking in haar geheel niet wordt verslechterd en een redelijke verdeling van het agrarisch inkomen wordt gewaarborgd. Ook de heer Van der Ploeg van de K.V.P. kwam met een motie, mede ondertekend namens de A.R. en de C. H.U., die de bedoeling had de lonen van de landarbeiders niet achter te stellen bij die in andere bedrijfstakken.

³ Dik en onderstreept om dat dit tot op heden een van de argumenten is tegen – verdergaande / volledige – liberalisatie van de melkveehouderij. (ZHN.)

Beraad over uitkering uit *zuivelfonds*

Zoals bekend heeft het *produktschap voor zuivel* zich ertegen verklaard dat het op de melk-plas gedane gedeelte van de uitkeringen uit het *zuivelfonds* en het *landbouw-egalisatiefonds* door de zuivelfabrieken aan de veehouders wordt doorbetaald op basis van het eiwitgehalte. Het heeft besloten deze mogelijkheid, voor wat de uitkeringen uit het *zuivelfonds* betreft, niet te openen en de minister van landbouw en visserij voorgesteld dat bij de uitkeringen uit het LEF. ook niet te doen.

De minister blijkt nu een andere mening hierover te hebben. Hij heeft er geen overwegende bezwaren tegen dat de fabrieken gelegenheid krijgen het plas gedeelte van de garantiebetalen op basis van het eiwitgehalte aan de veehouders doorbetalen.

De voorzitter merkte op dat, als er geen goede controle is, het gevaar bestaat dat bepaalde fabrieken zich aan ontoelaatbare manipulaties zullen schuldig maken, zoals dat vroeger ook wel met het vet is gebeurd. In een volgende vergadering zal het produktschap zich nader beraden over een eventuele wijziging van de uitkeringsverordening.

Leeuwarder Courant 1959-12-05

‘De zuivel-situatie in het gemeenschappelijk landbouwbeleid’

Moderne landbouwpolitiek (dl-10)

door Dr. A. Vondeling ⁴

Van de agrarische produkten is in ons land de melk het belangrijkste. Zowel de producent als de consument en de regering hebben er dan ook bij voortduring de grootste belangstelling voor. Voor al het feit dat de melkprijs hij de producent en hij de consument gesubsidieerd wordt is de oorzaak van een algemene, óók politieke belangstelling.

In 1958 bereikten deze subsidies uit de schatkist een hoogtepunt; f 507 miljoen was het totale bedrag, dat ik toen als eerstverantwoordelijke voor dit beleid heb moeten bijpassen. De ernst van de Nederlandse zuivelsituatie is daarmee wel voldoende aangeduid. In 1959 zal ruim f 300 miljoen moeten worden gesubsidieerd. De regering denkt voor het komende jaar aan ruim f 200 miljoen genoeg te hebben; heel wat minder dan in 1958, maar toch nog steeds een grote som!

Hoe zal nu de situatie worden in de grotere ruimte van de Euromarkt, in het licht en als onderdeel van het gemeenschappelijk landbouwbeleid? *Het opstel dat de Eurocommissie* in haar voorstellen in het bijzonder wijdt aan de melk- en zuivelsector telt 18 bladzijden. Het geeft eerst een overzicht van de huidige situatie en van de ontwikkeling in de laatste jaren.

In het E.E.G. gebied neemt de melkproduktie jaarlijks toe met bijna 3 pct. Deze toeneming is zowel een gevolg van het grotere aantal koeien als van de stijging van de productiviteit per

⁴ Was toen weer – gewoon – kamerlid voor de P.v.d.A.

koe. Ten opzichte van vóór de oorlog is de melkopbrengst met 20 pct toegenomen, terwijl het vetgehalte voorheen tussen de 3 en 3,7 pct. lag en nu gemiddeld in de zes landen tussen 3,4 en 3,8 pct. schommelt.

De bestemming van de melk was In 1957/58 als volgt:

voor directe menselijke consumptie	: 25 %
voor boter	: 40 %
voor kaas	: 15 %
voor andere melkproducten	: 5 %
voor dierlijk voedsel	: 15 %

Het is voldoende bekend, dat de gebruiksgewoonten in de zes landen erg verschillen. Vooral betreft dit melk en boter; ten aanzien van kaas zijn de verschillen niet erg groot.

De commissie acht het **weinig waarschijnlijk** dat het aantal koeien in de komende jaren nog aanzienlijk zal stijgen. De produktie per koe zal echter blijven toenemen, zodat een totale jaarlijkse stijging met 1 á 2 pct. wordt aangenomen.

De Commissie verwacht dat het grootste deel van deze vermeerdering in boter zal moeten worden omgezet. Deze grotere hoeveelheid boter overtreft echter de bevolkingsgroei, zodat de boterconsumptie per hoofd moet stijgen.

WAT de prijsontwikkeling in de laatste 45 jaar op de wereldmarkt betreft blijkt uit de cijfers dat die van boter ten achter gebleven is bij die van de andere belangrijke landbouwprodukten. Dientengevolge hebben vijf van de zes landen die geen overschot hadden, hun boterprijzen aan de grens beschermd. Nederland heeft echter als enig exportland de wereldmarktprijs aangehouden, zodat de boterprijs hier veel lager heeft gelegen, evenals de prijzen van andere zuivelproducten met uitzondering van consumptiemelk. Opmerkelijk is het dat de prijzen, die de boeren voor de geleverde melk ontvangen, niet veel verschillen. Een en ander zal ook naar het oordeel van de Commissie de grootse mogelijke moeilijkheden geven bij de eenmaking van de markten

Als gevolg van gemeenschappelijke markt zullen de prijzen in Nederland sterk stijgen, hetgeen de bestaande export in hoge mate bemoeilijkt en natuurlijk ook de binnenlandse consumptie beïnvloedt.

Het ligt voor de hand dat de Commissie grote moeilijkheden ziet ontstaan als gevolg van een productiestijging die de „binnenlandse” consumptie (vermoedelijk) zal overtreffen. Merkwaardigerwijs volstaat zij slechts met de constatering, dat een te verwachten prijsdaling op de Euromarkt voor de producenten slechts goed te maken is door hogere subsidies, hetgeen de uitgaven van de Leden-Staten zal doen toenemen.... De mogelijkheid van een kleinere productiestijging is in het algemene gedeelte van dit hoofdstuk niet gesteld. Pas bij de uitwerking wijdt zij er twee zinnen aan.

Wat de doelstellingen van het toekomstige beleid betreft kan ik verwijzen naar die van de voergraanpolitiek. Het viel mij op dat in het rijtje ook de kwaliteitsverbetering opgenomen is, wat bij de andere produkten ontbreekt. De gemeenschappelijke markt voor de zuivel moet volgens de Commissie in zes Jaar na aanneming van deze voorstellen door de Raad van ministers voltooid worden.

Bij de nadere uitwerking van de doelstellingen ben ik nog de volgende interessante opmerkingen tegengekomen: het mesten van rundvee moet zo voordelig mogelijk gemaakt worden; het

door de fabrieken toe te passen systeem van berekening bij de uitbetaling van het **melkgeld** dient aangepast te worden aan de vereisten die de marktverhoudingen stellen; de problemen van de **boterafzet** moeten in nauwe samenhang met die van alle andere eetbare vetten worden geregeld: een aparte regeling voor de **consumptiemelk** zal vooral ten doel moeten hebben de prijzen te stabiliseren en het verbruik te vergroten door zowel de kwaliteit als het distributie-apparaat te verbeteren.

Wat de te volgen gedragslijn in de overgangperiode betreft worden door de Commissie soortgelijke opmerkingen gemaakt als t.a.v. de voergraanpolitiek: het onderling verkeer moet geleidelijk vrijer gemaakt worden: de prijzen dienen elkaar te naderen; de marktpolitiek moet worden gecoördineerd; het gedrag tegenover derde landen moet rekening houden met het na zes jaar te voeren gemeenschappelijke beleid. Geconstateerd wordt dat er voorlopig een afzetgebied buiten de Euromarkt - inclusief de zogenaamde geassocieerde gebieden (in Afrika vooral) - zal moeten blijven voor gecondenseerde melk. Ook zal in jaren met een overvloedige productie boter geëxporteerd moeten worden.

Zoals bekend kan een land in de overgangperiode, als de afschaffing van de onderlinge invoerrechten en van de contingenten ernstige verstoringen geven van de nationale markt, minimumprijzen voor de invoer stellen. Nu is het merkwaardige dat de Commissie nergens een poging doet de vereisten op te sommen waaraan de berekening en het gebruik van minimumprijzen moet voldoen. Volgens het Verdrag moet zij met voorstellen daartoe komen en tot voor kort werd ook door iedereen verwacht dat zij een aantal normen zou noemen.

Dit te (nog) niet gebeurd. Men kan toch moeilijk de mening van de Commissie „dat het peil van de minimumprijzen niet uit mag gaan boven dat wat door de prijsverschillen tussen betrokken land wordt gerechtvaardigd”, een duidelijke richtlijn noemen waarmee in de praktijk gemakkelijk kan worden gewerkt! Waarschijnlijk wil de Commissie niet direct alle hooi op de vork nemen en probeert zij stap voor stap en straks van geval tot geval haar voorstellen eerst aangenomen en dan uitgevoerd te krijgen. Vermoedelijk wacht de Commissie met een nadere uitwerking tot de Raad van ministers de voorstellen die nu op tafel liggen heeft aanvaard. De minimumprijzen vormen een zeer gevaarlijk goedje en ik kan heel goed begrijpen dat de commissie hiervoor de „elke dag een glaasje”-politiek gaat toepassen. Wellicht zal zij de noodzakelijke verduidelijkingen willen geven in de voorstellen die zij zich voorneemt jaarlijks aan de Raad van ministers te, doen.

Wat de inhoud van het na de overgangperiode te voeren gemeenschappelijke beleid betreft, volsta ik met het noemen van de instrumenten:

- a. een bureau**, dat boter uit de markt kan nemen als de prijzen te laag worden (lager dan 15 pct. beneden de richtprijs die jaarlijks voor 30 september wordt vastgesteld) en dat regels vaststelt voor de in- en uitvoer van zuivelprodukten;
- b. een fonds**, dat zijn middelen uit regeringsbijdragen, invoerheffingen aan de grens en overboekingen uit andere fondsen kan krijgen.

Aparte vermelding verdient nog de volgende korte en wel erg laconieke constatering: als er een structureel overschot is zal het nodig zijn de melkproductie te beperken. Deze beperking dient gekoppeld te zijn aan de regeringsprogramma's tot verbetering van de agrarische structuur. Ook bij de beoordeling van de zuivelvoorstellen kan hetzelfde worden gezegd als wij t.a.v. het uitgestippelde voergraanbeleid zeiden: bijna alles komt op de toepassing aan.

Tenslotte nog een enkele opmerking over het rapport dat het *Produktschap voor Zuivel* onlangs vaststelde. Van dit rapport over „Het gemeenschappelijk zuivelbeleid in de landen”

van de EEG” hebben uitvoerige uittreksels in de pers gestaan. Een vluchtige vergelijking van beide voorstellen leidt tot het volgende resultaat: Het Produktschap gaat uit van een grotere toeneming van de melkproductie en dientengevolge ook van een grotere noodzaak van export buiten de Euromarkt: het vraagt bijzondere aandacht voor de noodzaak van een gemeenschappelijke financiering van het marktordeningsbeleid (dus geen afwenteling van exportmoeilijkheden op Nederlandse schouders); het Produktschap stelt terecht de noodzaak van harmonisatie van de voorschriften met betrekking tot hygiëne, samenstelling en kwaliteit: het propageert de bewerkstelling van compenserende uitvoerheffingen (door de exportlanden: in feite dus vooral Nederland) in de overgangperiode.

Het lijkt mij toe dat de beide voorstellen elkaar nergens bijten. Integendeel, het Produktschap heeft bij de voorbereiding van zijn rapport kennelijk geweten wat er in de Brusselse keuken bekookst werd. Het is dus te verwachten dat de Nederlandse zuivelwereld in meerderheid geen grote bezwaren zal ontwikkelen tegen de voorstellen van de Europese Commissie. Dat zou een verrassende ontwikkeling zijn, gezien de vrees die bijvoorbeeld een goed jaar geleden vrijwel allerwegen in Nederland te constateren viel.

Leeuwarder Courant 1959-12-18

Mansholt over landbouw in EEG

Korter overgangperiode beslist noodzakelijk

(Van onze Haagse correspondent)

Dr. S. L. Mansholt, de vice-voorzitter van de Europese commissie, heeft vrijdag op een persconferentie te Den Haag verklaard, dat verkorting van de overgangperiode om te komen tot een gemeenschappelijk landbouwbeleid in de EEG-landen beslist noodzakelijk is. In plaats van de overgangperiode van twaalf jaar, waarvan het verdrag van Rome spreekt, zal voor de landbouw deze periode moeten worden teruggebracht tot zes jaar. Zou het huidige nationale landbouwbeleid nog een twaalfal jaren worden voortgezet, dan moet er ernstig aan worden getwijfeld, aldus dr. Mansholt, of daarna nog een gemeenschappelijke markt mogelijk zal zijn.

Alvorens een toelichting te geven op de voorstellen van de commissie inzake het gemeenschappelijke landbouwbeleid, wees dr. Mansholt er op, dat deze voorstellen nog voor wijziging vatbaar zijn. Te verwachten is, dat de definitieve voorstellen in de loop van de maand maart naar de raad van ministers zullen gaan. Dr. Mansholt constateerde, dat, ook zonder het nationale landbouwbeleid in de verschillende landen, de ontwikkeling van een gemeenschappelijk beleid al gecompliceerd genoeg is, doordat de omstandigheden in de landbouw moeilijk zijn. En deze moeilijkheden zijn niet door een eenvoudig garantiebeleid tot oplossing te brengen. In de toekomst zal er een constructief beleid moeten worden gevoerd.

Structuur voorop

De commissie is er bij haar voorstellen vanuit gegaan, dat er een nauwe relatie bestaat tussen hetgeen er op de markten moet gebeuren en hetgeen er aan de verbetering van de structuur moet worden gedaan. Het structuurbeleid moet echter voorop staan, zo betoogde dr. Mansholt. Een marktbeleid alleen is niet duurzaam te handhaven. Bij het structuurbeleid streeft de commissie niet naar grote bedrijven. Een modern geleid gezinsbedrijf is economisch verantwoord.

Een andere moeilijkheid voor de landbouw is het vraagstuk van de overproduktie. Over de gehele wereld is er een overproduktie van graan, suiker en plantaardige vetten. Om hier tot een oplossing te komen, zijn lapmiddelen onvoldoende.

Wegens de moeilijkheden, die een toestand van voortdurende overproduktie met zich brengt, dient het marktbeleid gericht te zijn op een evenwicht tussen de voorbrenging en de binnen en buiten de gemeenschap bestaande afzetmogelijkheden. Na afloop van de overgangsperiode dient er één markt te zijn, waar regionaal geen tarieven, contingenten of minimum-prijzen meer zullen zijn.

De grondslagen, waarop de gemeenschappelijke markt- en handels-politiek voor landbouw-produkten dient te worden opgebouwd, zijn vervat in een reeks voorstellen voor de ordening van de belangrijkste landbouwmarkten. Eén van de beginselen is, dat de prijsvaststelling zo zal moeten zijn, dat we niet komen tot een overproduktie. In de overgangsperiode zullen we, zo betoogde dr. Mansholt, empirisch naar een richtprijs moeten zoeken. Door maatregelen aan de buitengrens houden we het prijsniveau in stand. De import moet worden stopgezet als de markt overvoerd dreigt te worden. Er zal een zekere steun aan de graanmarkt kunnen worden gegeven door het opkopen van overschotten tegen de geldende richtprijs. Op grond van een jaarlijks voorzieningsplan worden invoercertificaten verleend, welke drie maanden geldig zijn en de importeur tot invoer binnen een vastgestelde termijn verplichten. Dr. Mansholt zette uiteen, dat een verplichte bijmenging voor brood met zachte tarwe in een gemeenschappelijke markt niet meer nodig is.

zuivel

De verkoop van consumptiemelk wordt door geografische omstandigheden beperkt. Om deze reden blijft het de taak van de regeringen op basis van de gemeenschappelijke richtprijs de wijzen af fabriek voor consumptiemelk vast te stellen.

Voor boter wordt een zodanige **interventieprijs** vastgesteld, dat de opbrengst van de tot boter verwerkte melk ongeveer vijftien procent beneden de richtprijs daalt. Daalt de marktprijs van boter onder de interventieprijs, dan wordt door het Europese zuivelbureau ingegrepen. Deze maatregelen worden door het stabilisatiefonds voor de zuivelmarkt gefinancierd. Dr. Mansholt stelde, dat aan de boterprijs weinig te doen is. Als de boter duurder wordt is er een onmiddellijke invloed van de margarine. Daardoor is de boterprijs aan een maximum gebonden.

Tijdens de discussies zei dr. Mansholt nog, dat in een gemeenschappelijke markt geen enkele lid-staat het recht zal hebben een eigen garantiebeleid te voeren. Verder betoogde hij, dat Nederland in een dergelijke markt graan zal kunnen uitvoeren naar Duitsland, hetgeen thans nog niet mogelijk is, omdat Duitsland een stelsel van contingentering kent.

Zeeuwsch Dagblad, 1959-12-18

Verwachting van dr. Mansholt

Europees landbouwbeleid drijft Nederlandse prijzen niet op

Eigen nieuwsdienst

DEN HAAG - Dr. S. L. Mansholt, vice-voorzitter van de Europese commissie, verwacht van het gemeenschappelijke Europese landbouwbeleid zoals dat door de commissie is ontworpen, geen belangrijke prijsstijging voor Nederlandse agrarische produkten.

Als de gemeenschappelijke agrarische markt voor de zes verwezenlijkt zal zijn - volgens de Europese commissie zal dat over zes à zeven jaar het geval moeten zijn - dan zal de tarweprijs naar dr. Mansholt verwacht niet meer dan drie gulden per honderd kilo zijn gestegen, dat is twee kwartjes per jaar. Voor de export van veredelingsprodukten naar derde landen zal Nederland steeds aanspraak kunnen maken op restitutie van de heffingen die zijn gelegd op aangewende basisprodukten.

Decentralisatie

Voor de uitvoering van het beleid zal zoveel mogelijk worden gestreefd naar decentralisatie van de uitvoeringsorganen. Er zal een zeer klein centraal-apparaat komen dat functioneert aan de hand van de centraal genomen beslissingen, d.w.z., door de raad van ministers en de commissie.

Dr. Mansholt wees erop dat het gemeenschappelijk landbouwbeleid zodanig zal moeten zijn, dat het leidt tot oplossingen van de bestaande moeilijkheden en niet slechts een cureren aan symptomen. Daarom zal er een zeer nauwe relatie moeten zijn tussen wat aan de markt geschiedt en wat er aan de structuur moet gebeuren. Een marktbeleid alleen achtte hij niet duurzaam te rechtvaardigen.

Gezinsbedrijven

Het structuurbeleid zal niet gericht zijn op grote gemechaniseerde bedrijven, maar op modern geleide gezinsbedrijven. Dit niet alleen om sociologische redenen, maar ook op economische gronden. Speciaal geldt dit voor de voortbrenging van dierlijke produkten en groenten en fruit, echter niet voor granen en suiker. Maar de produktie van dierlijke produkten wordt steeds belangrijker.

De landbouwpolitieken in de verschillende landen van de Euromarkt lopen nog zeer uiteen, zo verklaarde dr. Mansholt; er worden produkties gestimuleerd door hoge prijzen terwijl er eigenlijk geen behoefte aan is. Die nationale ontwikkelingen moeten worden gecoördineerd. De behoeften van de markt moeten worden vastgesteld en daarop moet weer het gemeenschappelijke structuurbeleid zijn gericht. Voor dit doel zal een Europees structuurfonds in het leven worden geroepen, dat op gemakkelijke voorwaarden kapitaal ter beschikking zal stellen voor zinvolle projecten.

Voor de granen zal zoveel mogelijk weer een normale handel worden geschapen met richtprijzen voor bepaalde consumptiecentra, welke prijzen zo moeten worden vastgesteld dat overproduktie wordt vermeden. Voor de Duitse graanhandel zal het neerkomen op een belangrijke bevrijding van zijn kluisters, voor de Nederlandse graanhandel zal, de nieuwe toestand zeer goede mogelijkheden geven, aldus dr. Mansholt.

Voor dierlijke produkten wil de Europese commissie niet zover gaan als voor granen en suiker. Hier wordt geen prijsniveau gegarandeerd. Er zal wel een zekere richtprijs komen, maar de markt zal doorgaans zelf voor de nodige stabiliteit moeten zorgen. De margarineconsumptie zal zich vrij moeten kunnen ontwikkelen, zodat de boterprijs aan een bepaald maximum zal zijn gebonden. Een zekere bijdrage uit het te creëren Europese zuivelfonds zal mogelijk zijn bij inzakken van de prijs.

Voor groenten en fruit bestaat het streven tot een vrije markt te komen binnen enkele jaren voor een aantal genormaliseerde produkten. Het zijn juist de mindere kwaliteiten die nu in het internationale verkeer marktverstrend werken.